

פרוטוקול מס' 108
מישיבת ועדת הכספים
שהתקיימה ביום ה', כ"ג באב תשי"ב -
14.8.52, בשעה 9.00.

משתתפים:

- י. גורי - היו"ר
- ח. אריאב
- י. אפרתי
- ש. דיין
- ק. לוז
- ח. לנדאו
- ז. סוזאייב
- א. ציזלינג
- י. רוקח
- ז. שפר
- ד. שרי

נעדרים:

- א. ס. גביחובסקי
- ס. סנה
- י. פורדר
- ס. קלמר

מזמנים:

- מר זבגי - החשב הכללי
- מר עילם (פינקלשטיין) - משרד העבודה
- ס. וילנר - חבר הכנסת
- מר ספינק - משרד האוצר
- מר בזק - מזכיר

סדר-היום:

- 1) עודפים ושינויים בתקציב 1951/52
- 2) הסתייגויות של סיעת מק"י לחוק לתיקון פקודת מס-הכנסה
- 3) רשימת התוספת לחוק מס מסוייג ומס מותרות
- 4) סקירה על מצב שיכון העולים.

אני פותח את הישיבה.

היו"ר י. גורי:

קיבלתי אתמול מכתב מהד"ר סנדלסון, המבקש לנסח מחדש את התוספת לחוק מס מסוייג ומס מותרות. הרשימה - לפי דבריו - כוללת את אותם המצרכים הנכללים ברשימה הראשונה, אולם בסדר שונה. אם אמת בדבר - הרי זה רק ענין של שינוי צורה ולא תוכן. אם ישנה סעיפים חדשים - יש צורך להביא זאת בפני הוועדה.

אנו עוברים לסעיפים: שינויים ועודפים בתקציב 1951/52. הסכום הכללי הוא 193,088 ל"י. העודפים הם לכיסוי התחייבויות שנעשו לפני ה-31 במרץ 1952.

אני מבקש לקבל את סעיף החוק הדין במסכותנו בענין זה. כמו-כן ברצוני לדעת בדיוק מה

א. ציזלינג:

מבקשים מאתנו.

סעיף 7 בחוק התקציב אוסר: "בותר עודף באחד מסעיפי הוצאה בתום חודש אחד סתוך שנת

הכספים 1952/53 - רשאי שר האוצר, באישור ועדת הכספים של הכנסת, להתיר את השימוש באותו עודף בתוך שלושה חדשים מתום שנת הכספים 1952/53 למטרה שבתחום אותו סעיף הוצאה. ברצוני להפנות את תשומת לב החברים לכך שהסעיף הזה נמצא כבר בסדר-יומנו למעלה מחדשיים, ולכן אי-אפשר להגיד כי משרד האוצר החמיץ את התאריך.

היו"ר י. גורי:

ג. לנדאו:

גם אם הועלה הדבר בסדר-היום בסועדו, אין לנו כל אפשרות פורטאלית לקבל היום החלטה בשאלה. החלטה בענין זה תהיה בניגוד מוחלט לחוק.

מר זנגי:

אסור לוועדת הכספים לאשר הוצאה שתיעשה אחרי חודש יוני. בדרך כלל, הינו מקפידים מאוד בכל שנה לא להתיר עודפים, אלא אם הדבר באמת נמצא והתחייב עליו ולא הספיקו לשלם אותו באופן טבעי. מכיון שהתקציב השנה הוא מצומצם ביותר, ומצטמצם עוד יותר עקב ההתיקרות הרי, אם לא נאשר את השימוש בעודפים, נצטרך עוד לקצץ את התקציב של השנה על-ידי כך שנזקק חשבון X הוצאות של השנה שעברה על-חשבון השנה הנכבחה, דבר שייצור מחנק קשה עוד יותר.

א. צינולינג:

האם אלה הם כל העודפים?

מר זנגי:

לא. אולם אלה הם העודפים שהוצאו במשך החדשים אפריל-יוני. ישנו כאן סעיף במשרד המסחר והתעשייה: בדק בית. על כך אני חייב הסברה. דבר כזה לא נעשה על ידי כל משרד, אלא כל שנה אנו מעבירים סכומים לעבודות מסוג זה מהמשרד הנידון למשלחת עבודות ציבוריות. אם לא יאושר עכשיו הסכום - יצא כאילו קיבלה מחלקת עבודות ציבוריות העברה של כסף, ואינה יכולה להוציא לפועל את הפעולה.

ח. לנדאו:

אם כי הסכום איננו נעים ביותר, ואין לנו כל כוונה לעכב פעולות אלו - בכל זאת עלינו לחפש מוצא שלא יפגע בחוק. אין כל יכולת כיום לקבל החלטה כלשהי, זה חודש וחצי למעלה מהתאריך הסותר. אני מציע שהאוצר יקיים את התחייבויותיו ~~אחראיות~~ על חשבון התקציב של השנה הזאת. בסוף שנת ~~אחראיות~~ התקציב הזאת, הרי בלאו הכי תינתן תוספת לתקציב, ואז - בסעיף ההכנסות שם, נכניס את העודף שיוצא למעשה בינתיים - אבל מבחינה פורטלית נהיה בסדר.

מר זנגי:

גם בשנה שעברה אישרנו עודפים זמן רב אחרי הזמן, ולא הייתה התנגדות

סדר חבר הכנסת בדר.

ח. אריאלי:

אני ספרש את הסעיף בחוק אחרת מאשר פירשו חבר הכנסת לנדאו. אילו היה ~~כילק~~ ~~אחראיות~~ היה זה ענין אחר. אולם הכוונה כאן היא שעל שר האוצר להוציא את הכספים תוך תקופה מסויימת - ואנו יכולים לתת גם אישור ריסרוקטיבי.

אשר לעפם הענין: - הסעיפים שלא הוצאו, לרובם ישנם סעיפים מקבילים בתקציב החדש. מה סובע מלהוציא את הכסף הזה מתוך התקציב החדש? ~~אחראיות~~ את בדק הבית, למשל, לא עשו במשך 9 החדשים הראשונים של שנת התקציב הקודמת - אלא עשו זאת במשך 3 החדשים האחרונים; כנראה שהענין לא היה, אפוא, דחוף ביותר.

א. צינולינג:

אני סחמיר בענין זה, ולא בגלל מצב הענינים, אלא משום שאני רוצה להחמיר עם הפרוצדורה בכללה. במקרה זה, הסכום הוא קרוב ל-200,000 ל"י. אולם מה נעשה אם יקרה מקרה דומה עם סכום של 2,000,000 ל"י? ומה נעשה אם יהיה עלינו לדון בכך לא חודש וחצי לאחר התאריך אלא שנה וחצי לאחר סכן? אשר למענת חבר הכנסת אריאלי - דומני שאין היא נכונה. נכון שכתוב: להוציא, ולא: לאשר. אולם ברור שאין השר יכול להוציא את הכסף מבלי שאנו נאשר את ההוצאה, ולכן זה היינו-הך. אם פוקע תקפו של חוק מסויים שעלינו לחדשו, אנו מזדרזים ומאשרים זאת לפני תום הסועד, ואם לא אישרנו - תקפו של החוק פוקע. הוא הדין בענין זה. אין

א.כ.

ישיבת ועדת הכספים
13.8.52

א. ציולינג:

אפשר לחדש אותו? על ידי הנחת חוק חדש על שולחן הכנסת. אפשר לעשות זאת גם בצורה שהציע חבר הכנסת לצדאוי: שנתחשב בכך כאשר בדון על התוספת לתקציב.

ק. לונ:

הכוונה בחוק היא שההוצאה צריכה להיות סמוכה לשנת התקציב. אולם לנו הוגש הדבר בעוד מועד, ואם העודפים לא אושרו - הרי באשמתנו הדבר, ועלינו לתקן זאת.

חבר הכנסת אריאב טען דבר והיפוכו: מצד אחד הוא טען שאנו יכולים לאשר זאת באופן ריטרואקטיבי, ומצד שני הוא טען: ישמשו בסכומים אלה מהתקציב החדש. אם הדבר ניתן לסידור - יש להסדיר אותו.

הינ"ר י. גורי:

ההגיון, לפי דעתי, הוא בדברי חברי הכנסת אריאב ולוי. אם הכנסת השתהה חוק - ההגיון מחייב שזה לא ישמש עילה להפעיל מנגנון של חוק חדש. אולם אתייעץ עם אנשים מוסמכים שונים - ועוד נשוב לענין זה.

י. רוסקו:

כאן ישנם עודפים של ~~אצטמאצטמא~~ כ-193,000 ל"י, והרי נאמר לנו שבתקציב היה גרעון.

כיצד מיישבים זאת?

מר זנגי:

ישנו גרעון על ידי עודף ההוצאה על הכנסה. אולם מצד שני יכול לקרות שמשרדים מסויימים לא הוציאו את הסכמה שנועדה להם - ואלו הם העודפים.

אני מצטער מאד שהוועדה מחסירה כל כך בענין זה. אנו מוציאים את הכסף הזה באופן חוקי. אם הוועדה תנהג בדרך זו לבני העודפים - ייווצר מצב שהמשרדים לא ירצו ליצור להם עודפים כאלה, וישתדלו להוציא את כל הכספים במשך שנת התקציב, דבר מאד לא רצוי.

ח. לנדאו:

אני מבקש את הינ"ר להתייעץ עם עודפי-דין על חומרת המצב: מהי מידת האלסטיות האפשרית במקרה זה.

במקרה זה.

ב. הסתייגויות סיעת מקי לחוק לתיקון פקודת מס-הכנסה:

הינ"ר י. גורי:

חבר הכנסת רילנר כתב לי פתק שהוא נדהם לראות ברשימת ההסתייגויות, שמתוך 19 הצעות שהוא הגיש - אושרו לו רק 3 הסתייגויות. עניתי לו שלוועדת הכספים שמורה הסמכות בהתאם לחוק לקבוע אילו מההצעות ~~אצטמאצטמא~~ תכוננה לכנסת בתור הסתייגויות - והוועדה פעלה בהתאם לסמכותה זאת. על אצא כך השיב לי חבר הכנסת רילנר שהוא מבקש לערער על כך בפני ועדת הכספים. מבחינה פורמלית אין לו כל זכות לערער, אולם הוא מבקש לדון מחדש בענין. אם הוועדה ססכיסה לתון על כך מחדש - יש לשמוע את חבר הכנסת רילנר, וזה יגזול זמן רב.

א. ציולינג:

אין הכרח לשמוע את המסתייגים ואת נימוקיהם, כי האיסור על הכנסת ההסתייגויות לא נעשה כתוצאה מנימוקים, אלא או אחרים של טיב ההסתייגויות. ~~אצטמאצטמא~~ אין לי ענין בהסתייגויות של מישהו אחר - פרט להסתייגויות אני. אולם אני יכול להוכיח מיד שההסתייגויות שנפסלו לחברי מק"י, יש כמותן לתוכן לסיעות אחרות. אי אפשר להגיד, אפוא, שהאיסור נעשה בגלל האופי של ההסתייגויות, או משום שהן לא היו לענין.

הינ"ר י. גורי:

אני מתרעם על חבר הכנסת רילנר על שהגיש

היו"ר י. גורני:

הדיון בחוק בכנסת, אם כי כיום ב' ביקשתי ממנו לעבור על רשימת ההסתייגויות.

י. רומק:

אני מציע להזמין את חבר הכנסת וילנר לכאן ולתת לו 10 דקות שבהן ינסק את דבריו.

ר. שרי:

בדיון על אמצא התקציב בשנה שעברה נהגנו באופן דומה. הענין פתון לשיקול דעתה של הוועדה, ועל שיקול דעת אין סבביעים, ולא יכול להיות ערעור על כך. אני מתנגד ליצור תקדים בענין זה, גם אילו היה זה שלושה ימים, ולא שלוש שעות, לפני הדיון.

ש. דיני:

בכנסת הראשונה לא ניתנה אפשרות למי שאינו חבר בוועדת הכספים, להשמיע את דבריו כאן. בענין א זה ניתנה לסייעת מק"י אפשרות להשמיע כאן את דבריהם, ועכשיו עומדים לתת לאש אפשרות פעם שניה. אני מתנגד לכך, ומתנגד ליצירת כל תקדים.

הרחלט: להזמין את חבר הכנסת וילנר ולשמוע את דבריו במסגרת של 10 דקות.

(כנס חבר הכנסת וילנר).

היו"ר י. גורני:

מסרתי לוועדת הכספים את תכנון של חילופי הפקאות בינינו. יש לי מספר הערות: א) שהגירסה שלך שוועדת הכספים נהגה שלא לפי החוק בענין זה - איננה נכונה. אפשר להגיר ששיקול דעתה איננו נכון - אולם לפי התקנון יש לה הסמכות להתיר או לא להתיר הסתייגויות, והיא אצאצא השתמשה בסמכותה זו; ב) אני מתרעם עליך על שרק היום מצאת לנחוץ לשלוח לי את הפתק, בעוד שביקשתי ממך כבר ביום ב', לעבור על ההסתייגויות.

אבקשך לנסק את בקשתך, אצאצא בתחום של 10 דקות, לא מהצד הפורמלי אלא לגופו של ענין.

מ. וילנר:

אשר להערות האחרונה של היו"ר - אני רוצה להודות בה. אולם הסיבה היא שלא עלה בדעתי שעלולה להתעורר סיבה כזאת. חשבתי שעלי לעבור על ההסתייגויות לראות אם לא נפלה בהן טעות דפוס או כדומה - אולם אני מודה שלא נהגתי בענין זה בסדר. אולם, אחרי שעברתי אמש על ההסתייגויות - נדהמתי. משורה שלמה של הצעות קונקרטיביות לשינויי תעריף או דירוג, אלו או אחרות - אושרו רק שלוש. על הענייניות של הדבר אי אפשר לטעון לדעתי. לפעמים אומרים: ישנן הצעות פוליטיות דימונסטרטיביות - אולם כאן אין דבר כזה. אצא בהפוך הוא: אא אנו השתדלנו ללכת בהתאם לסעיפים בחוק. אני יודע שישנו סעיף בתקנון האומר שחבר או סיעה שאינם סיוצגים בוועדה - סגישים הסתייגות, והוועדה יכולה לאשר או לא לאשר את נכונות ההסתייגות האלו. אולם גם במדינה קיים בית-הדין-הגבוה-לצדק, אבסקסה שנוהגים באופן פורמלי, אולם בשרירות - אפשר לערער. היו עוד מקרים דומים - אולם בהם לא ערערתי, כי מהות ההסתייגויות נכללה ויכולנו לבטא בכנסת את גישתנו. אולם כאן קרה דבר מוזר: כל ההסתייגויות בוטלו. עמדתנו למס-הכנסה איננה יכולה להתבטא. הוכנסו הסתייגויות סקריות בהחלט - ועל-ידי-כך שמים אותנו לחוק. ברור שבטבע כזה בכלל לא נסתייג. אושרה לנו הסתייגות, נדמה לי, בענין לידה והפחתות לילד. אולם אין זה נוגע לעיקר עמדתנו לגבי חוק מס-הכנסה. אינני רוצה לערער כאן על התקנון של הכנסת. אולם הוועדה הייבת להודות שהיא נהגה בשרירות או בחיפזון-יתר - אולי סתוך עומס עבודה.

א.ב.

ישיבת ועדת הכספים
14.8.52

ס. וילנר:

לכן אני מציע: שיורשה לנו להסתייג כפי שנהוג היה עד עכשיו, בכל ההסתייגויות. אם ייסצא שאחת מההסתייגויות איננה סכרונת לענין - ואינני חושב שישנה כזאת - הרי זה ענין אחר. שמעתי שהיה פעם פתרון על ידי צמצום הזמן - בתור סיעה שאיננה מיוצגת בוועדת הכספים. אני התנגדתי לזה, וגם עכשיו אני מתנגד לכן. אולם אני מנקש שוועדת הכספים תמצא את הפתרון - אם גם לא על בסיס של שוויון מוחלט, אולם שההסתייגויות יובאו לידיעת הכנסת כתוספת. אני מבקש שכל הסתייגויות יובאו לידיעת הכנסת, ויתנו לסיעתנו אפשרות לנפק את ההסתייגויות או בכל סעיף ומעיף - או בצורה כוללת.

ז. שפר:

ראיתי את ההסתייגויות למס-הכנסה, וקיבלתי רושם מוזר מאד: לא מצאתי בהסתייגויות אלו הסתייגות של מק"י בנוגע לדירוג במס-הכנסה, והרי סוף-סוף זהו אחד אצאצא הפרקים היסודיים של החוק. לא עלה בדעתי שבענין זה אין להם הסתייגות, ואין זה מתקבל על דעתי שבענין כזה תישלל מהם הזכות להסתייגות. לכן אני מציע שנשאיר את המצב כפי שהוא - אולם נאפשר להם גם את ההסתייגות בנוגע לדירוג.

ח. טילנר:

אני רוצה להדגיש שסיעתנו איננה מעוניינת דוקא לגזול את זמנה של הכנסת. אולם אנו מעוניינים שהצעותינו יובאו לידיעת הכנסת והציבור. כל המעיפים בנוגעים לחוק באופן ענייני, ואני מבקש שזה יודפס בשלמות. אחר-כך תחליטו כיצד נסתייג.

(חבר הכנסת וילנר יוצא).

הינ"ר ע. גורני:

אני מתנגד שייקבע לגבי מק"י סדר אחר בהשמעת ההסתייגויות מזה הנהוג לגבי שאר הסיעות. אני מבקש להצביע מחדש על כל ההסתייגויות.

מההסתייגויות.

אני סודיע שאצביע בעד סתן זכות לכל אחת/

א. ציזלניב:

ה ר ח ל ט :
=====

לא לתת רשות להסתייגות	-	תיקון לסעיף 4
למת רשות להסתייגות	-	סעיף 7
למת רשות להסתייגות	-	סעיף משנה ט'
לא לתת רשות להסתייגות	-	אחרי התוספת לסעיף 7
לא לתת רשות להסתייגות	-	החלפת סעיף 15
למת זכות להסתייגות	-	למחוק סעיף משנה (ג)(1)
לא לתת זכות הסתייגות	-	למחוק סעיף משנה (ד)
למת זכות הסתייגות	-	להחלפת סעיף 16
למת זכות הסתייגות	-	להוסיף אחרי התחלת סעיף 16
למת זכות הסתייגות (לשני לוחות הדירוג)	-	להחלפת סעיף 29
לא לתת זכות הסתייגות	-	להוסיף את ההצמדה לאינכנס המסירים
לא לתת זכות הסתייגות	-	לתיקון סעיף 29
לא לתת זכות הסתייגות	-	לתוספת סעיף 29(ב)
לא לתת זכות הסתייגות	-	להחלפת סעיף 65

ג. רשימת המסוגרות המשוחררות ממס מסוייג ומס מותרות:

היו"ר י. גורי:

ברצוני לחזור לרשימה החדשה שהציע הד"ר מנדלסון בנוגע למס מסוייג ומס מותרות. מתברר אחרי בדיקה, שמלבד מבני ריהיים החסרות ברשימה החדשה - אם כי אולי בכלל הדבר תחת הכותרת: "מכונות ומכשירים לתעשיה" - שתי הרשימות זהות. כמו-כן "אווירונים ודאונים" ייכללו אולי גם הם תחת הכותרת: "מכונות ומכשירים לתעופה". ברשימה השניה מצויות מכונות לספינות לדייג שאינן ברשימה הראשונה. אך ברשימה הראשונה יש: מכונות לספינות, בדרך כלל. הרשימות הן, אפוא, זהות, ואפשר לאשר את הרשימה החדשה מבלי לקיים על כך דיון.

א. ציולינג:

ערכתי את הסתייגותי לענין זה בהתאם לסעיפים הקודמים. אני רוצה שתהיה לי אפשרות לנסח את הסתייגותי לאור הניסוח החדש של הרשימה הזאת.

הוחלט:

לאשר את הרשימה השניה, ולצורך אותה במקום את הרשימה הישנה לחוק.

היו"ר י. גורי:

היות ואני חייב לעזוב לזמן-מה את הישיבה, כדי להכין את נאומי אצאאא לפתיחת הדיון היום בחוק לתיקון פקודת מס-הכנסה - אנקש את חבר הכנסת אפרתי לנהל את הישיבה במקומי.

לפני שאני הולך, ברצוני לברך את הקצרינית, אסתר בן-גורשון, לרגל ~~ה~~כתה לצבא, ואני מודה לה בשם הוועדה על עבודתה בוועדה.

(היו"ר י. גורי יוצא).

ד. סקירת מר עילם על שיכון עולים:

היו"ר י. אפרתי:

מר עילם (פינקלשטיין) ימסור סקירה על הפעולה בתקציב הפיתוח: שיכון, הלוואות לרשויות מקומיות, ולחברות ציבוריות, בניינים למוסדות רפואיים ובתי ספר ומוסדות סמלתיים, ועבודות ציבוריות.

מר עילם:

ברצוני לפתוח בפרטים מספר על תקציב הפיתוח. הנושא הראשון הוא: שיכון. בתקציב הפיתוח מזומן סכום כולל של 19,000,000 ל"י לשיכון עולים, בזה 3,300,000 ל"י לשיכון בהתיישבות, ו-15,700,000 ל"י ביתר חלקי הארץ. והמדובר הוא רק בשיכונים עולים. לראשונה יש להניא בחשבון את הטוב הנוכחי של הדברים בתחום השיכון. לקראת תקופת התקציב הזה נשארו משפחות רבות שבעיית שיכונם טרם נפתרה, והיושבים בצורות ארעיות של שיכון במעברות עירוניות או באזורי הספר - אם נבדיל מזה את אותם העולים היושבים במבני-עץ, בצריפים או בצריפונים, שמספרם לתקופה זאת הוא קרוב ל-17,000 משפחות - 17,000 יחידות דיור. המספר הגדול מהם - כ-12,000 יחידות דיור, הוקמו בתקופה הזאת של התקציב הקודם, חלק שהוקם מלכתחילה וחלק אחר שהוקם כפעולה להחלפת אוהלים וצריפים. זכור לכם בוודאי - מתוך נימוקים נמסרו, כי למועד השנה החולפת ישבו למעלה מ-20,000 משפחות באוהלים בחלקי הארץ השונים. ברגע זה יושבות כ-9,500 משפחות עדיין באוהלים. אם נשמיט את המספר של 17,000 משפחות היושבות בצריפים, אלה שאינם בגדר הדאגה הנוכחית - הרי יתר המשפחות היושבות ישיבת ארעי, מספרן הוא: 9,500 באוהלים, כ-23,000 בצריפוני בד, כ-500 בצריפונים אלומיניום וכ-6,500 בקירוב במחנות של הצבא הבריטי - במבנים הגדולים שהוקמו בשעתו והותקנו למגורי משפחות אלו. ברור שבמקרה זה יושבות לפעמים משפחות אחדות בתוך מבנה אחד. אתם מכירים את המחנות: "מחנה ישראל", עין-שמר, בית-לאו, פרדס-חנה וכדומה. כלומר: פרט ליושבים בצריפים, המספר הוא למעלה מ-48,000 משפחות, וכל אלה דרוש פתרון של שיכון נורמלי. הללו יושבים במעברות וגם במחנות. בסך הכל ישנאצא קצת למעלה מ-60,000 משפחות שאינן יושבות בבתים נורמליים.

סר עילום:

מטרת השנה הזאת בתכנית השיכון של תקציב 1952/53 היא להסיר ולהחליף בראש וראשונה את האוהלים, ובמידת האפשר לתת תשובה, או לרוקן או לצמצם את הישיבה ביתר הטובים שארעיותם ברורה.

הישיבה שבשנה שעברה רבו המשפחות בצריפים ארעיים היא ברורה: הגל הגדול של עליה של השנה שעברה שהיה עד הסתיו במשך השנה החולפת - 20,000 עד 30,000 עולים בחדש - מנע בעד אפשרות של פתרון במגורים של קבע למשפחות הללו והוקמו 8 או הוספו להקים - מעברות במספר ניכר על בניה ארעית וכדומה.

הנתונים שמטרתם על אמצא הטובים הארעיים למגורים, אינם סתייחסים לפבנים הארעיים בהתיישבות. בהתיישבות, בשנת 1950, ראשית ההליכה להתיישבות של העולים במושבים החדשים ובכפרי העבודה, החלה אטום באוהלים כמנהג אחרים. כלומר: גרעין סטויים של העולים השתקע באוהלים בנקודה החדשה. הם היו טועסקים בעצמם בהקמת האוהלים בהדרכת מדריכים, ובנומר המבנה - הוסרו האוהלים. בשנה שעברה לא עלו יותר עולים להתיישבות לישיבת ארעי עד הבניין - אלא עלו לסבני אלומיניום - סתוך הפחה שבהקמת הבית, הצריף הזה של אלומיניום ישמש תפקיד אחר כאחד סמבני המשק. כמובן שבאזורים האחרים, במידה שנבנה בית והעולה נכנס לבית ולא יבוא עולה אחר לשכון במבנה הארעי - אלא זוהי פעולה שתצטרך להתחיל. החל מסוף השנה הזאת נעסוד כבר בסולם עולה בתהליך - לא רק של הסרת אוהלים - אלא של הסרת מעברות, היסול מעברות ופתרון שאלות המגורים בין כל השאלות של התפתחות היישוב בצורה נורמלית יותר.

בהמשך דברס אגע בדיספוזיציות של הטבנים, לפי זה נוכל לראות את הדברים המונעים את פתרון.

אשר נספיק ביתרת החדשים של שנת התקציב הזאת בפעולת החלפת אוהלים וצריפים ובפעולה של בניין בתי קבע לעולים בהתיישבות, במושבות, ליד הערים ובאזורי הספר השופים - יביח לנו עוד מעטסה לא קטנה לקראת העתיד לגבי המשך תהליך זה של היסול המגורים בטבנים ארעיים, אשר לא רק שאינם טובים למגורים לאורך ימים מבחינה של נוחות היושבים בהם, אלא גם סכוח עצמם הבלתי שלהם גדול למדי. כלומר: אפילו יכולים היינו לומר שיותר לאנשים להוסיף לשבת בצורה כזאת - הרי סבלי להשקיע כספים פרובים בתיקונים ושיפורים, וזה באופן סתמי, הטבנים האלה לא יחזיקו מעמד לאורך ימים. כלומר: שתי השנים הקרובות, 1953/54 ו-1954/55, אצאאא תוקדשנה לשם בניה במטמה של היסול המגורים הארעיים, אגב הספק מגורים לעליה המוסיפה לבוא לארץ בד-בבד עם אצאאאא סידורם של אלה היושבים בה כבר.

אם שה ייעשה, הרי נוכל לומר שמבחינת המגורים - לא אגיד שנפתרה הבעיה בארץ - אלא לקונטינגנט זה של אנשים בצירוף לעליה כפי שהיא סטטיסית, אפשר יהיה בפרוגרמה של שלוש שנים להתגבר על הדבר מבחינה אצאאאא סכניתא ניתן הדבר להיעשות. אם נצליח לגייס את האמצעים לחטרי בנין מהצד האחד, ואת האמצעי בתקציב הפיתוח הצד השני - הרי שניתן לעשות בזה את הפעולה.

הבניה שנעשתה בארץ עד לגישתנו במכוון לנושא הזה של הסרת אוהלים - המטמה השנה א ובשנה החולפת - וגם בשנה שקדמה לה - נעשתה סתוך מגמות סטויימות, אשר כרגע הנוכחי קצת סותרות זו את זו. הבניה בארץ בשנתיים האחרונות כזונה סתוך אידיאה יישובית סטויימת. קודם-כל: להרבות ככל האפשר במטמה של פיזור האוכלוסיה, למעט או לעכב בנטיה הטבעית כביכול שעולים יתרכזו במרכזים העירוניים הגדולים או לידם ויתר חלקי הארץ יישארו ריקים. בכיוון המטמה הזאת היה המעשה הראשון סכוון להבטיח מגורים של קבע לעולים להתיישבות. כלומר: כל הכפרים וכל היישובים החדשים שהוקמו במרחבי הארץ, רובם הגיעו לסדרגה זאת אלא שבעליהם יושבים בבתיים. ככל היישובים החקלאיים החדשים שהוקמו בארץ - פרט למספר מצומצם שבהם הבניה היא עריין באמצע - הוקמו בתיים. לזה ניתן על ידינו מעמד הבכורה. ניתנה זכות בכורה לבניה של אזורים חדשים, הן במספר והן - אם לא במספר - אולם באזורים הטעונים פיתוח ואיכלוס, שבלעדי הסטימול הזה של דירות ושכונות אצאאאאא ועיירות וכו', לא ניתן להחזיר לתוכם עולים על סנת שיתאקלמו ויאחזו בהם.

מר עילם:

אמנם בשנה החולפת, בשנת 1951, תוך הקיץ הזה הוחדרו גם עולים לאזורי מרוחקים, לאו דוקא בקו של בניית בתים בעת ובעונה אחת עם כניסתם לאותם מקומות - וזה בגלל הגל הגדול של העלייה. וברור שבתים אינם נבנים תוך זמן קצר. הרי כדי שלא להפסיק את מהלכו של הגל, והפניית החלקים מסנו לאזורי המרוחקים, אמרנו גם לשכן עולים במבני ארעי על סנת שיאמזו בהם קודם-כל, מתוך הנחה שבמרוצת הזמן הם יוחלפו בבתיים.

אם נביט היום על ההתפתחות במשך שנת 1952 כקצה תהליך של השנה החולפת - נראה מצב כזה: באזורי המרוחקים אמצא הבניה הייתה מסתמית בקנה מידה גדול יותר, ובמרכזים, במקום שהצטופפו עולים רבים - הבניה הייתה מעטה, באופן שנוצרה כעת דיספורציה חריפה, אם כי חיובית, מבחינה סוציאלית ואחרת. בו בזמן שעל יד מרכזים אמצא מצטופפות משפחות רבות בצורה בלתי רצויה, גם מבחינת הכינוי וגם מבחינת המבנה - הרי באזורי המרוחקים, הסיכויים להיכנס לבית בנוי הם רבים יותר. אתן דוגמא: בבאר-שבע העיר נזקק העולה להסתין למבנה ארעי במעברה בין 6 ל-8 חדשים. הוא יודע בכניסתו לאוהל שבתוך תקופה זו הוא נכנס לבית קבוע. לעולה שהשתקע על אץ יד חיפה או תל-אביב - יש והוא יושב זו השנה השניה או השלישית באוהל או בכדון. ומה שמסרתי כתכנית לשתי השנים הקרובות, מכוון לסוג שכבר עובר עליו לא חורף ראשון ולא שני בישיבת ארעי, בו בזמן אמצא שפסקו עניני הפיתוח, בסחון וכדומה, אחייבו זאת - שם קידסנו או הצלחנו לקדם במידה גבוהה יותר את עניני שיכון הקבע. ואם תוך חדשי השנה הזאת אנו גוזמים אלפים רבים של בתים מתוך אלה שהוחל בהם בתקציב הקודם, ואנשים נכנסים לגור בהם - הרי מרביתם של אותם בתים הם באזורי המרוחקים, ואם אנו רוצים לדאוג לשחרר את יושבי האוהלים מאהליהם - אנו חייבים לדאוג לסכימה מסוימת בשבילים, כי היושבים באוהל בחיריה אינם באים בחשבון להעברה לגליל או למקום מרוחק אחר לבית של קבע.

מדוע?

ש. דיין:

מר עילם:

אומר מדוע: - הבעיה הראשונה העומדת לגבי העולים

כפי שהם היא: היכן הם יושבים ומה מעשיהם.

בסובן המגורים יש לאפשר או לכוון או לגרום לכך שיגוייס מהם המכסימום האפשרי להליכה להתיישבות, ולצורך זה אין שום ענין במושגים של אזוריות. אדם השתדש באזור מסויים זה בסעט או בהרבה פרנסה, ועליו לעקור בלאו הכי על סנת ללכת אלהתיישבות. אולם אם המהובר באלה שאינם באים בחשבון להתיישבות סנימוקים כלשהם - ברור שרצוי להעמיד בשורה ראשונה את הכיוון של הליכה לאזורי מרוחקים ולפנות את המרכזים הצפופים. אולם בענין זה ישנם קשיים לא מעטים. הקושי האחד הוא ברצונם של העולים ובהתרכזותם בסביבות אמצא המרכזים הגדולים, דבר שהביא באופן אובייקטיבי לחלק מהם שישתדש אסיתית בחיי הכלכלה שם. אחרים סאסינים שהם ישתדשו, ורוצים להשתדש ורומוזים להם המרכזים באפשרויות הגנוזות בהם. אנשים אלה אינם פגלים ענין ללכת למרחקים ולמקומות פחות מפותחים. דבר זה מרתיע רבים מ - אף-על-פי שנותנים להם בית. ישנו סילון דק של הליכה ממרכזים צפופים אל בתים באזורי מרוחקים, וישנו לחץ בכיוון זה וטיפול מתמיד - וישנה גם הצלחה מסוימת בכך. אולם אין זה מעשה המסתדר בקנה-מידה סתאים לגודל הבניה הקיים באותם אזורים. לכן הבתים הנבנים באותם אזורים סמלאים תפקיד לוקאלי או אזורי לגבי אלה שהשתכנו במבנים ארעיים, ויש אץ בזה גם משקל חיובי כי דירה זו מהווה משיכה כלשהי, וניתנת למי שמוכן ללכת לאורח-חיים כזה או לאזור שיש בו קשיים גדולים יותר מאשר באזור אחר.

לכן אנו חייבים - בניגוד לרצוננו - כדי לחסל

את הבעיה העמוסה של ישיבה באוהלים, להקים חלק ניכר של מבנים מעץ במקום האוהלים.

דבר נוסף: הלוואציה של מעברות האוהלים או

מעברות אחרות היתה גם היא מתוך סיבה מסוימת. אוהלים אינם נפצאים אמצא באזור ירושלים, וכן לא באזור הגליל, האוהלים שאנו רואים עומדים בשטח מבית-ליר ועד דרומה לרחובות. זוהי ארץ האוהלים. בין אם הדבר נעשה מסעפים אקלימיים או משום שהשטחים הם פחות או יותר ישרים ואינם מצריכים פיתוח, או בגלל פתרונות קלים אמצא של בעיית המים, ובין אם נעשה הדבר מתוך קלות אחרת - אפילו זו שאנו סוכנים לגנות: ראיה קלה - קלות של הדבקת יישוב כזה למקום יישוב ותיק ולקבל סמנו כמה וכמה שירותים ולהישען עליו - עובדה היא שהדבר הוא כך, ואינני רוצה להפליג בכך.

סר עילים:

זה - אולם המצב שנוצר הוא כזה: ברצוננו לחסל את האוהלים, ואז אין אנו עושים פעולה במרחבי הארץ. ברור שמספר זה של משפחות שייכנסו מאוהלים למבנים אחרים איננו מוחלט, כי ישנו עניין של ותל של שבתם בארץ ושל טיב התנאים - אולם אא עניין זה הולך במטילות שונות. כלומר: בשנה זו יורדו האוהלים ואחלק מהם - במקום שאין פתרונות נוחים של בניה - יוחלפו בצריפים, במקום שאפשר להספיק, ויש פתרונות רצויים, יצא האיש מהאוהל ישירות לבית.

דוגמא של כניסה מאוהל לבית היא אאאאאאאאאא
ראש-העין. בראש-העין, שנקבעה במקום יישוב לפני כשנה, (התחילו בבניין בתים. כמחצית האוכלוסיה כבר יושבת בתים. חלק מהנותרים יוצאים להתיישבות, ואלה שישארו במקום - ייבנו בשבילים בתים ולא צריפים, כי ההוצאה מבחינת אכשבוך אלאומי רציני לבית היא הרבה יותר קטנה מאשר לצריף, כי הבית הריהו מבנה של קבע, עם יתרונות שונים מבחינה כספית משקית, והצריף הוא במקום הנדון והאוהל - איננו מבנה פשוט כל עיקר.

נקודה נוספת: - הנכנס לבית, גם לא מתיישב, ^{הצריף} הקרן למשקי עזר, הופך איש אחר לגמרי מאותו איש היושב בשיכון אאאאא ארעי. הוא משתלב בקצב רב יותר ובצורה חיובית יותר במעגל החיים של הארץ, מבחינה פרודוקטיבית, כי בעזרת משקי עזר, בעזרת הבית, ישנו שינוי גמור של פני הדברים.

בשנה זאת הכוונה היא להקים כ-7,000 צריפים. אינני אומד את מדרגת החשיבות לתחליף זה לאוהלים. צריפים אלה יהיו בני 24 מט"ר - צריפים לא קטנים - אלה שהובאו על ידי הסוכנות היהודית. גבהם של הצריפים יהיה בערך 2.40 מטר. אלה הם צריפים שאילו היו מקדישים עוד קצת כסף כדי לצפות אותם בפנים ולחלק ולחייץ אותם - היו מהווים מקום מגורים כלל לא רע, הרבה יותר טוב מהצריפים של אנשים ותיקים רבים בארץ, למשל: הצריפים ברחוב דיזנגוף. אולם צריפים אלה, מסעמי הקימוץ במטבע זר, יש להם רק קיר בודד ואין טחיצות פנימיות המחלקות בין חדר לחדר ומבדילות פינת בישול. אולם אין צריפים אלה רעים כל עיקר. א

נוסף לכך מקימים כ-2,000 בתי-עץ שהובאו מפנינלנד. אלה הם בתים לכל דבר - בכל הסובבים. אלה הם בתים נורמליים, ונפלים מבתי-אבן רק באותו יסוד שבו בית קאבן בארץ עולה על בית העץ. אולם פרט לזאת אלה הם בתים נורמליים וטובים, בעלי גודל של סטנדרט של הבתים האחרים לשיכון העולים, בהתיישבות החדשה יהיו רק בתי-קבע, כי הבתים הפיניים הם דו-משפחתיים, ובהתיישבות דרושים בתים חד-משפחתיים. בקיבוצים ייתכן ואפשר יהיה לנצל בתים אלה ניצול כלשהו. בהתיישבות, אפוא, לא יהיו מבני-עץ.

נוסף לכך ייבנו כ-4,750 בתים בהתיישבות, בעיקר בהתיישבות החדשה, בין הדנקת החסר ליישובים שעלו כבר לקרקע והיושבים בסבבים ארעיים - כ-2,000 משפחות בצריפי אלומיניום - ובין למתיישבים החדשים מן העליות הנוספות. אא
פרט למבנים אלה ייבנו עוד כ-3,000 דירות אחרות, מזה כ-2,000 באמצעות חברות שיכון, וזה באזורים של המושבות וליד הערים החדשות - לא הגדולות - וכ-1,000 ביישובי ספר שאגף השיכון בונה באופן בלתי אמצעי. זהו שיכון קבוע, לא בניני עץ.

ביחד ייבנו כ-10,700 בתי קבע, הכוללים 2,000 בתי עץ פיניים ~~כ-7,500~~ ו-7,500 צריפים - צריפונים - ש-7,000 מהם יהיו בשביל יושבי האוהלים. ישנו מעגל מסוים, לפעמים יושב-אוהל עובר למבנה אחר, וישנן זכויות, תורים וכדומה. בתוך המספר הזה טוקדשות 1,000 יחידות למפונים סבתים רעועים שהתמוטטו או מתמוטטים סתוך אאא הבתים של האפורופוס בערים השונות, מחציתם בתי קבע ומחציתם צריפי עץ.

החידוש שהוכנס בהקמת הצריפים או הצריפונים, הוא: שבמקום שהקימו אותם בעבר בצורה מקרית, על מנרש מקרי ובלי כל התאמה והכנה - כל 7,000 הבתים האלה מוקמים כנקודת יישוב נורמלית, עם תכנון, עם רחובות, עם חלקות קרקע ליד הבית - במקום מרוחק חלקה גדולה יותר, ובמקום קרוב, קטנה יותר. כלומר: אפילו הצריפים הבאים להחליף את האוהלים, למרות הזמן הרב שהמוקדש לעניין זה, מוקמים בצורה יישוב נורמלי פחות או יותר, על מגרשים ברורים, לאו דוקא באותו מקום שבו היו קודם האוהלים.

א.ב.

ישיבת ועדת הכספים
14.8.52

מר עילם:

פה ישנה בעיה סורכבת מאד: לפעמים רצוי
אותו מקום ואיננו מתאים לתביעות של תכנון נורמלי, ולפעמים מתאים
הוא - אבל איננו רצוי מסעפים אחרים. לפעמים מפזרים את השיכונים,
ולפעמים משאירים אותם באותו מקום, או באזור הקרוב.

(נכנס יו"ר הכנסת - י. שפרינצק).

אני מבקש לנעול את הישיבה. נתקבלה ידיעה
ששר התחבורה מת הלילה.

י. שפרינצק:

הישיבה סגורה.

היו"ר י. אפרתי:

(הישיבה נועלה בשעה 11.15)